

הלווה של ברסלב

מתוך

מתפרסם מידי שבוע בעשרות בתי כנסת של אנ"ש בערים: ירושלים - בני ברק - צפת - מודיעין עילית
- בית שמש - ביתר - עמנואל - תל ציון - אלעד - טלז סטון - נתיבות - ראש העין - רמת השרון
נייד: 057-3155799 פקס: 02-5605818 ת.ד. 57396 ירושלים מייל: luachbr@gmail.com

”חומרות יתירות” - כיצד? (1)

זהו אם כן הזמן המתאים, לנסות לברר מעט את סוגיית ה”חומרות יתירות”; סוגיא שעדיין לא נתבררה כל צרכה, והעיוותים בה רבים.

ומה? אשאלה מענה לשון, שיתן בפי וקולמוסי הדיבורים הנכונים, ולא אומר דבר שלא כרצונו. (וכמובן שאשמח מאד לשמוע דעת החברים בנידון זה, למען יתבררו ויתלבנו הדברים כדבעי).

■

ובכן:

כל חסיד ברסלב יודע ”שְׂרַבְנוּ וְזָכְרָנוּ לְבִרְכָּהּ הַזֶּהִיר מְאֹד לְבָלִי לְהַחֲמִיר חוּמְרוֹת יִתְרוֹת בְּשׁוֹם דָּבָר” (שיחות הר”ן, רלה). ואפילו בנוגע לפסח ”לא הָיָה מִסְפָּקִים כָּלֵל עַל הַמִּרְבֵּים לְדַקְּק יוֹתֵר מְדַאי וְנִכְנָסִים בְּמֶרֶה שְׁחוּרוֹת גְּדוּלוֹת” (שם).

ענין זה של ההתרחקות מ”חומרות יתירות”, מוזכר כמה וכמה פעמים בספרי רבינו: בליקוטי מוהר”ן תניינא תורה מ”ד

[שם מוזכר הדבר באופן כללי]. בשיחות הר”ן; שיחה ל’ [בענין החומרות של נקיות הגוף לתפילה] ושיחה רל”ה [בענין החומרות של פסח]. בחיי מוהר”ן; אות תפ”ג [בענין החומרות בקידוש לבנה] ואות תקמ”ז [בענין החומרות בהצלת רכוש משריפה בשבת ויוה”כ פ]. כמו כן מוזכר הדבר כמה פעמים בליקוטי הלכות בכמה אופנים (קריאת התורה ו, ו. נדרים ג, א. גיטין ג, יט. מתנה ה, לו. פקדון ד, ד).

נותר לנו רק לברר: מה הגדר של ”חומרות יתירות”?

האם כל חומרא שהיא, פסולה בעיני רבינו. או אולי ישנן חומרות שאפשר ואפילו כדאי להחמיר בהם? ואם כן, עלינו לברר, איזה חומרות ראוי להחמיר, ומאיזה ראוי להתרחק?

”פסח” עם ”חומרות”, הם כמעט שני שמות נרדפים... רק מזכירים ”פסח”, וכבר נזכרים בנושא של ”חומרות”...

ולא לחינם!

בפסח אכן נוהגים כל בית ישראל להחמיר יותר מבכל ימות השנה. וכפי שכתבו המקובלים בשם האריז”ל: ”הַשְׁוִימוּר פֶּסַח

מִחֲמַץ כְּהִלְכָתוֹ, וְיִחְמִיר בּוֹ בְּכָל הַחוּמְרוֹת שְׁמוּחֲמִירִים הַמִּחְמִירִים, יוֹעִיל לְנַפְשׁוֹ מְאֹד כָּל הַשָּׁנָה” (משנת חסידים, מסכת ניסן, פרק ג משנה ד).

[וְנִכְתְּבוּ הַמִּקְצָבִים, שְׁלֹא אֶסּוּר חֲמֵץ בְּלִבָּד הוּא חֲמוּר מְאֹד בִּימֵי פֶסַח, אֲלֹא כָּל דָּבָר פֶּשַׁע חֲמוּר מְאֹד וּפּוֹגֵם וְעוֹשֶׂה רָשָׁם בְּפֶסַח יוֹתֵר וְיוֹתֵר מְשָׁאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְצָרִיךְ לִיָּזְהֵר וְלַעֲמֹד עַל הַמְשָׁמֵר יוֹתֵר מִכָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה” (פלא יועץ, פסח)].

גם הרה”ק רבי פנחס מקוריץ זיע”א ציווה

”לְהַחֲמִיר בְּפֶסַח בְּכָל הַחוּמְרוֹת, כִּי בְּחִינַת פֶּסַח הוּא בְּטוֹל עֲבוֹדָה זָרָה, וְאִמְרָ שְׁיֵשׁ עוֹד טַעַם שְׁצָרִיךְ לְהַחֲמִיר בְּפֶסַח, אֲךָ שְׁאִינוּ רוֹצִים לְגָלוּתוֹ” (אמרי פנחס, שער ד, אות רסז). ואף שבכל ימות השנה ”הַקִּפִּיד שְׁלֹא לְהַחֲמִיר חוּמְרוֹת יִתְרוֹת, כִּי בָּזָה מְמִשִּׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הַגְּלוּת חֵס וְשָׁלוֹם, כִּי הַחוּמְרוֹת הֵם מִסְטָרָא דִּדִּינָא ... לִכֵּן אֵין לְאַדָּם לְהַחֲמִיר יוֹתֵר מִהַשְׁלָחַן עָרוֹךְ. אִף אִם יֵשׁ אִיזָה דְּעָה בְּהַשְׁלָחַן עָרוֹךְ, אִם אֵין הַמִּסְקָנָא כֵּן, אֵין לְהַחֲמִיר”. אעפ”כ לגבי פסח אמר: ”בְּפֶסַח, יֵשׁ לְתַפְסֵּךְ כָּל הַחוּמְרוֹת הַנִּזְכָּרִים בְּהַשְׁלָחַן עָרוֹךְ” (אמרי פנחס, שער ז, אות קי). ובשם הרבי רבי בונם מפרשיסחא אומרים: ”כָּל הַחוּמְרוֹת שְׁיִשְׁתָּאֵל מִחְמִירִים וְנוֹהֲגִים בְּפֶסַח הֵם תְּכַשִּׁיטִין לְקַדְשָׁהּ” (מי השילוח, מסכת עוקצין פרק ג עיי”ש ביאור נפלא).

יותר מכך: האם כל חומרא שאינה כתובה בפירוש בהלכה, היא בגדר חומרא יתירה שיש להתרחק ממנה?

האם כל מנהג טוב של חומרא והידור, בפסח או כל השנה, נכנס בגדר "חומרות יתירות"?

האם כוונתו של רבינו הייתה שנהיה תמיד מהמקילים והמתירים? הצורך לענות על שאלה זו, גדול פי כמה, בדורנו. שכן, לאחרונה מתקבל הרושם כאילו רבינו מתנגד לכל סוג של חומרא, ונוקט שיש להקל בכל קולא אפשרית. וכאן הבן שואל: האם אכן כך?

דרך אגב:

ישנם כאלה שאף הרחיקו לכת וקבעו בשם רבינו, שבכל מקום שיש שיטה בהלכה שמקילה, יש לפסוק כמותה!

קביעה זו היא טעות גמורה, שמתאימה רק לעמי-ארצות. והיא נובעת מהבנה לא נכונה בחיי מוהר"ן אות תמ"ד, שם מספר מוהרנ"ת:

"פעם אחת דבר עמי, והיה רצונו קצת לעשות אותי אב-בית-דין באיזה קהילה. ושאליתי אותו כי יש לי מרה שחוקה ונחששות רבות בענין הוראות אסור והתר, ואני מתירא ומתפחד מענין ההוראה מאד. השיב לי: מה לחשש ולדאג, מאחר שיש לך על מי לסמוך שוב אין אתה מתירא כלל. פרוש, מאחר שיש דעה שמקלשיר ואתה סומך על אותה דעה, אין להתירא עוד כלל. (אמר המעתיק: זה פשוט, שעל דעה שאינה מספקת להלכה, בודאי אין לסמוך. רק רצונו לומר, שלא לחשש חששות יתרות בענין זה)."

הלומד השטחי יכול אולי להסיק מכך שרבינו אומר לנו כאן שאם אנו מוצאים שיטה אחת שמכשירה ומתירה, אנחנו יכולים לסמוך עליה מלכתחילה בלי שום בעיה.

אך מי שיש לו מעט שכל בקדקדו, והוא טיפ-טיפה 'תלמיד חכם', מבין לבד שדברים אלה לא נאמרו אלא להרגיע את ה"מרה שחוקה ונחששות רבות" בענין הוראות אסור והתר" שהיו לו למוהרנ"ת, ובכך הרגיע אותו רבינו "שלא לחשש חששות יתרות בענין זה". אך לא כהוראה מלכתחילה, להיסמך על כל שיטה שמקילה.

וכפי שאמר רבינו בעצמו למוהרנ"ת באותו מעמד: "מי אם-כן צריך להיות רב, לא זה שמפחד?... "ווער דען זאל זיין רב, נישט דער וואס האט מו"א?... " (שי"ש"ק). דווקא מי שמפחד וירא, הוא זה שראוי לפסוק ולהורות הוראות. ולא מי שמנפיק היתרים וקולות בקלי קלות בלי שמץ של פחד...

(הא למה הדבר דומה: לטייס חדש שמפחד להטיס מטוס, שמא ייכשל בטיסתו. ומעודד אותו הקברניט לאמר: "אל תפחד, גם אם תיכשל ותטעה יהיה לציידך מי שיעזור לך בשעת חירום". וכי אפשר

להסיק מדברי הקברניט, שאפשר לכתחילה למסור את המטוס לידיו של טייס בלתי מומחה, על סמך שיעזרו לו חבריו בשעת חירום?... ודוק).

אגב; בשולחן ערוך, נזכר ענין ה"חומרות" קרוב ל-300 פעמים, בכמה וכמה אופנים ולשונות, והרי לכם מעט מהלשונות שליקטתי וציטטתי מתוך השולחן ערוך:

"והמחמיר והמנדק במצוות תבוא עליו ברכה"; "ונכון לעשות בדברי הפוחמיר"; "ויש מקילין וטוב להחמיר"; "יש להחמיר לכתחילה"; "נכון להחמיר"; "והמחמיר לא הפסיד"; "ואדם חשוב צריך להחמיר על עצמו"; "ונהגו להחמיר"; "והמנהג להחמיר ואין לשנות"; "נהגו במדינות אלו להחמיר"; "וטוב להחמיר"; "ונדבר זה אין בו אסור, אלא כל הרוצה להחמיר על עצמו בנדבר זה הרי זה משובח".

וכן הלאה, עשרות ומאות פעמים.

ובכן, האם נכון לומר שלפי דעת רבינו אין כל זה נכון חס ושלום? אולי צריך לכתוב ב"שולחן ערוך ברסלב", במקום "והמחמיר לא הפסיד" - "והמחמיר הפסיד". במקום "ויש מקילין וטוב להחמיר" - "ויש מחמירין וטוב להקל". במקום "והמחמיר תבוא עליו ברכה" - "והמחמיר תבוא עליו קללה על אשר המרה פי רבינו". במקום "כל הרוצה להחמיר על עצמו הרי זה משובח" - "הרי זה מגונה".

ודי ב'מילתא' מטופשת זו להבין את הנקודה...

נחזור לעניינינו: מהו הגדר של "חומרות יתירות"?

ובכן, כדרכם של יהודים העונים 'תשובה' באמצעות 'שאלה', אפתח גם אני בשאלה:

הנה ידוע שישנם רבים וטובים מבני ישראל, שנוהגים להחמיר בפסח לאכול רק מה שמבשלים בביתם, ולא בביתם ותבשיליהם של אחרים [מנהג זה התחיל כנראה לפני שהאיר האור של "פסח במלונות"...] חומרא זו אין לה שום מקור בשולחן ערוך או כיו"ב, אבל אעפ"כ נהגו בה רבים וטובים. (באידיש קוראים למנהג זה: "פסח מישט מען זיך נישט", "בפסח לא מתערבבים"...)

ובכן, מה אתם אומרים על אחד שנוהג במנהג וחומרא זו, שנקלע בחול המועד בפסח למושב מרוחק, ואין לו בצקלוננו רק כמה מצות עם כמה אשכוליות. המזון שלו מצומצם מאד, והוא רעב וצמא. וכשמנסים להציע לו במושב, לאכול תפוחי אדמה מבושלים, שבישולם יהודי צדיק וכשר - הוא מסרב, בטענה שהוא נוהג לבלי לאכול בפסח רק ממה שמבשלים בביתו. והוא ממשיך לרעוב, עד שהוא מצליח לחזור אחר כמה ימים לביתו.

האם זו חומרא יתירה או לא? האם לפי דברי רבינו יש טעם

לחומרתו, לרעוב ולא לאכול מתבשיליהם של יהודים כשרים שבישלו תפוחי אדמה על טהרת הקודש?

ובכן, לפני שתענו על השאלה, אגלה לכם מהיכן לקחתי את השאלה המוזרה הזאת:

ממקרה שקרה עם רבי שמואל הורביץ זצ"ל - הברלסב'ר הנלהב - בכבודו ובעצמו!

וכך מסופר ביומנו "ימי שמואל":

באחד השנים בא אלי רבי יונה, ביום ראשון של חול המועד פסח, בהצעה מפתה: לנסוע למירון באחד מימי חול המועד! רבי שמואל התלהב מאד, ואחר דין ודברים סיכמו ביניהם על הנסיעה הקדושה...

למחרת, הלכו שניהם לתחנה המרכזית בירושלים, ושם הוצרכו לחכות שעותיים בתור ארוך ומתיש עד שהצליחו לעלות לאוטובוס שלקח אותם לתל אביב. בתל אביב חיכו שוב בתור ארוך עד שעלו לאוטובוס שנוסע לחיפה. כשהגיעו לחיפה נודע להם שאיחרו; האוטובוס לעכו וצפת כבר יצא. נשארו להם שני אפשרויות: או לחכות בחיפה עד מחר, או לנסוע לטבריה ומשם לקחת אוטובוס לצפת. הם החליטו לנסוע לטבריה, אך כשהגיעו לטבריה נודע להם שגם שם הם איחרו, והאוטובוס לצפת כבר יצא. הם הוכרחו להישאר בטבריה, ולישון באיזה בית כנסת. ורק למחרת יצאו מטבריה למירון. כשהגיעו למירון, בילו שם בעבודת ה' יומם ולילה מתוך חיות נפלאה, עד אשר חזרו לביתם בירושלים לשבת חול המועד.

אך בעיה אחת הייתה לו לרבי שמואל: הוא לקח מביתו רק כמה מצות ואשכוליות, ותו לא. כך שבמשך כל הנסיעה הארוכה והמתירה - שארכה שלשה ימים - לא היה לו כמעט מה להביא לפיו.

לאמתו של דבר, היה יכול לאכול בשפע, אילו היה רוצה לאכול מאחרים. אך הוא נהג והחמיר בפסח שלא לאכול רק מאכלים שהביא עמו מביתו, ולכן לא היה לו מה לאכול.

עוד בהיותו בטבריה, כבר התחיל לרעוב, וכפי שהוא מנמק את הסיבה: "כִּי בִימֵי פֶסַח אֵינָנו אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים אֶצֶל שׁוֹם אִישׁ, כִּי אֵינָנו רוֹצִים לְהִתְעַבֵּר. מִיָּר וְוִילָן זֵיךְ נִשְׁט מִיִּשָּׁן מִיֵּט יַעֲנֵעִם. וְהַאֲבִירָךְ שְׁנֹסֵעַ עִמִּי לִקַּח אֹתוֹ מִמֶּם מִבְּשָׁלִים וְגַם שָׂאָר דְּבָרִים וְאָכַל וְשָׁתָה, אֲבָל אֲנִי לֹא אֹכְלִיתִי גַם מִמֶּנּוּ, וְכֵן אֲכַלְתִּי סְעוּדָה חֲרָבָה".

ולאחר מכן, בבואו למירון, עבד שם את ה' מתוך רעב וצמא, ולא הסכים בשום אופן לאכול ממאכליהם של אנשים צדיקים אחרים. וכפי שהוא מספר בעצמו:

"וְשִׁבְנוּ לֶאֱכֹל סְעוּדַת הָעֶרֶב [בְּמִירוֹן] וְאֲכַלְתִּי כְּאֶתְמוֹל מִצָּה יְבֹשָׁה עִם אֵיזָה אֲשֻׁכּוּלִיּוֹת בְּלִי שׁוֹם שְׁתִּית טַפַּת מַיִם כָּלָל. וְהַאֲבִירָךְ יֵשֵׁב עִצְמוֹ לֶאֱכֹל עִם חֲכָם-אֶהְרֹן וְעָשׂוּ תַבְשִׁיל מִתְּפוּחֵי אֲדָמָה וְשָׂאָר

מֵאֲכָלִים, וּבִקְשׁוּ גַם מִמֶּנּוּ לֶאֱכֹל, וּבִפְרֹט חֲכָם-אֶהְרֹן הִפְצִיר בִּי מְאֹד, אֲבָל לֹא הוֹעִיל כָּלָל כִּי לֹא נִהְיִיתִי כָּלָל מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָּסַח כְּנ"ל. וְסִבְלָתִי כָּל הַשְׁלָשָׁה יָמִים צָמָאוֹן וְלֹא שְׁתִּיתִי כָּל הַזְּמַן אֶפִּילוֹ טַפַּת מַיִם, וְאָף עַל פִּי שֶׁהִבְטֵן כָּאֵב לִי וְהִיִּיתִי חֹלֵשׁ מְאֹד מִהֲנָדִידוֹת וּמִדְּחָק עַל הָאוֹטוֹ וְטִלְטוֹל הַדֶּרֶךְ. אָף עַל פִּי כֵן סִבְלָתִי הַכֹּל וְעָשִׂיתִי עֲבוֹדָתִי" (ימי שמואל, חלק ג, פרק לט).

ונשאלת השאלה:

כיצד התעלם רבי שמואל מאזהרתו הגדולה של רבינו שלא להחמיר חומרות יתירות? וכי יש דין בשולחן ערוך שאסור לאכול בפסח תפוחי אדמה של חכם-אהרן ממירון? וכי אין זו חומרא יתירה שביתירות?

התשובה היא:

אם רבי שמואל הורביץ היה חושב אפילו לרגע אחד, שהתפוחי אדמה של חכם-אהרן הם חמץ ח"ו, וההימנעות שלו מלאכול את התפוחי אדמה הייתה מחמת חששות וספיקות - אין לך חומרא יתירה מזו. אבל כשהוא עושה זאת מתוך הידור וחיוב מצוה - אין לך נחת רוח לה' גדולה מזו!

דוגמא נפלאה לכך נוכל למצוא בעניין של "שרויה" בפסח. אשר מובא על כך בשיש"ק:

"כִּידוּעַ הַקִּפּוּדוֹ אֲנִי שׁ לֹא לֶאֱכֹל שְׂרוּיָה בְּפֶסַח, שְׁכֵן נֶהֱג בְּבִנוּ. וְאָף עַל פִּי כֵן נֶעֱנָה פַּעַם רַבִּי נַחֲמָן מִטוֹלְטִישִׁין וְאָמַר לְבָנִי בֵּיתוֹ, שְׁכָשְׁיָרְאוֹ שְׂנוּפָל אֵיזָה פְּרוּר מִצָּה מִמֶּנּוּ לְתוֹךְ הַמָּרְק שֶׁלֹּא יִסְפְּרוּ לוֹ, כִּי הִתוּרָה הַזֵּהִירָה וְאֶסְרָה מִשְׁהוּ חֲמֵץ וְלֹא מִשְׁהוּ מִצָּה" (שיש"ק ג, רפח).

הבנתם?

אם אחד לא אוכל 'שרויה', כי הוא חושב שזה חמץ, וכולו מלא חששות וספיקות ומרה שחורה - הרי זו חומרא יתירה שביתירות. שכן, 'שרויה' אינה חמץ.

אך אם הוא נוהג במנהג הכשרים והיראים, ומחמיר שלא לאכול 'שרויה' - חומרתו רצויה ואהובה לפני המקום!

בעצם; במקום לנדוד ל"ימי שמואל" או לשיש"ק, הבה נפתח את השיחה בשיחות הר"ן המדברת על חומרות בפסח, ונבדוק.

כתוב שם כך: "וְגַם בְּעֵינֵי הַחוֹמְרוֹת יִתְרוֹת בְּפֶסַח לֹא הָיָה מְסֻכִּים כָּלָל עַל הַמָּרְבִּים לְדַקְדָּק יוֹתֵר מִדְּאִי וְנִכְנָסִים בְּמִנְה שְׁחוּרוֹת גְּדוּלוֹת... וְהִרְבָּה לְדַבֵּר מִעֵינֵי זֶה שֶׁאֵין צָרִיכִין לַחֲפֹשׂ אַחֵר חוֹמְרוֹת יִתְרוֹת וְשִׁגְעוֹן וּבִלְבוּלִים".

על מה מדבר כאן רבינו; על החומרות עצמן, או על השגעון והבלבולים והמרה שחורה?

מעין צמוד לביתו הוא נכשל באיסור חמץ...

■

המאמר התארך פי שניים מהרגיל, אך אני חייב להוסיף עוד דוגמא נחוצה ונפוצה, להבנת הענין:

שני אנשים עומדים בשוק ארבעת המינים שעות על גבי שעות, ומחפשים אתרוג יפה ומהודר. אחד מהם הוא בעל "חומרות יתירות" שחייב אשפוז דחוף בתורה מ"ד בליקוטי מוהר"ן תניינא, כדי להתרפאות ממחלת הספיקות והמרה שחורה. והשני שעומד על ידו, ומתנהג בדיוק כמותו, עושה נחת רוח עצומה להשם יתברך, וחומרותיו מתוקות וחביבות בעיני ה'.

הא כיצד?

פשוט מאד:

הראשון מחפש שעות ע"ג שעות אתרוג, בגלל ה"עצבים" שלו... בכל אתרוג הוא מוצא סיבה מדוע יש בו חשש פסול, ובכל הבטה בזכוכית המגדלת מתגדלים עצביו עד כדי פקיעה...

אך השני מחפש שעות ע"ג שעות אתרוג, בגלל גודל חביבות המצוה שלו. הוא כבר אומר שבועות שלמים את התפילה בליקוטי תפילות על אתרוג נאה, וכל כולו מלא תשוקה עצומה למצוא אתרוג הדר שבהדר.

הוא יודע בבירור שגם האתרוגים שראה לפני שעתיים הם כשרים וטובים, אך לבו משתוקק למצוא משהו יותר טוב, יותר נאה. ולכן הוא ממשיך לחפש ולבקש...

אמור מעתה:

לבחור אתרוג שעות ע"ג שעות, אינה "חומרא יתירה" כלל. ה"חומרא יתירה" היא העצבים והמרה שחורה המתלווה לכך!

וממילא מובן גם לאידך גיסא:

מי שנכנס לחנות וקונה אתרוג ולולב מכל הבא ליד בלי לבדוק כראוי / מי שמקיל בפסח בכל הקולות האפשריות ולא נשמר בכל כוחו לבלי להיכשל באיסור חמץ - ומתפאר בלבו שהוא מקיים בזאת את דברי רבינו שהזהיר מ"חומרות יתירות" - יעשה נא טובה, ולא יאשים את רבינו בקלות-ראשו...

■

אסיים את המאמר בדיבור נפלא, שמסר לנו רבי מרדכי יגלינק זצ"ל משמו של רבי יצחק ברייטער זצ"ל הי"ד, וזה לשונו:

"פעם דָּבְרוּ אֶתוֹ עַל כֵּךְ שְׂאִינוֹ מִן הַמִּחְמִירִים, עָנָה וְאָמַר: אִם הֵייתִי יוֹדֵעַ שְׂאִינִי מִחְמִיר מִפְּנֵי שְׂרָבְנוֹ אָמַר כֵּךְ, הֵייתִי שְׂמִיחַ. אֲלָא שְׂאִינִי יוֹדֵעַ אִם זֶה מִפְּנֵי שְׂרָבְנוֹ אָמַר, אוֹ מִחֲמַת שְׂאִינִי חֵס וְשְׁלוֹם מִקָּל בְּתוֹכָהּ..." (שארית יצחק, עמוד רטו).

אם נבדוק ונדייק, ניווכח לראות שלא רק פה, אלא גם בכל המקומות בהם מדבר רבינו על ה"חומרות יתירות", הוא מדבר על המרה שחורה והחששות של המחמיר.

בליקוטי מוהר"ן הוא כותב: "אלו המְדַקְדָּקִים וּמְחִמִּירִים בְּחֻמְרוֹת יִתְרוֹת אֵין לָהֶם שׁוֹם חַיּוֹת כָּלָל, וְתַמִּיד הֵם בְּמִרְהָ שְׂחֹרָה, מִחֲמַת שְׂנֵדָמָה לָהֶם שְׂאִינִים יוֹצֵאִים יְדֵי חֻבָּתָם בְּהַמְצוּת שְׂעוֹשִׁין, וְאֵין לָהֶם שׁוֹם חַיּוֹת מְשׁוֹם מְצָנָה מִחֲמַת הַדְּקֻדָּקִים וְהַמִּרְהָ שְׂחֹרָת שְׂלָהֶם" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, מד).

גם בשיחות הר"ן, כשהוא מדבר על החומרות בנקיון הגוף לתפילה הוא כותב: "אֵין צָרִיךְ לְהַחְמִיר וּלְבַטֵּל עֲצָמוֹ מִתּוֹכָהּ וּתְפִלָּה בְּחֻנָּם מִחֲמַת חֲשָׁשׁוֹת וְחֻמְרוֹת יִתְרוֹת וְשִׁגְעוֹן בְּעֵלְמָא" (שיחות הר"ן, ל).

שכן, הבעיה של "חומרות יתירות" אינה החומרא עצמה, אלא השגעון והמרה שחורה, החששות והספיקות שממררות את החיים...

■

יותר מכך:

הבה נבדוק מה מספר שם רבינו על עצמו בקשר לחומרות היתירות של פסח, ונסה להבין:

"וּפְעַם אֶחָד הָיָה חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת בְּעֵנֶן הַמַּיִם עַל פֶּסַח שְׂחָשֵׁשׁ שְׂמָא יֵשׁ אֵיזָה מְשֻׁהוּ בְּמַיִם שְׂשׂוֹאָבִין. וְאִם יָכִין לוֹ מַיִם עַל כָּל יְמֵי הַפֶּסַח כְּמוֹ שְׂנוֹהֵגִין קֶצֶת, גַּם זֶה לֹא הוּטַב בְּעֵינָיו, כִּי קָשָׁה לְשִׁמּוֹר הַיֵּטֵב הַמַּיִם מִעֶרֶב פֶּסַח עַל כָּל יְמֵי הַפֶּסַח. וְלֹא הוּטַב בְּעֵינָיו שׁוֹם מַיִם, כִּי מִי מַעֲיֵן הַנוֹבְעִים וְיוֹצֵאִים וְהוֹלְכִים וּבָאִים מַיִם חֲדָשִׁים בְּכָל יָעַת. אֲבָל בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא זָכְרוֹנוֹ לְבִרְכָּה הָיָה יוֹשֵׁב לֹא הָיָה שׁוֹם מַעֲיֵן כְּזֶה, וְהָיָה בְּדַעְתּוֹ לְנִסֵּעַ עַל פֶּסַח לְמִקּוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם מִי מַעֲיֵן כְּזֶה. כָּל כֵּךְ נִכְנָס בְּחֻמְרוֹת וּמִרְהָ שְׂחֹרָת וְדְקֻדָּקִים יִתְרִים. אֲבָל עֲלֵשׁוּ הוּא מִתְלַצֵּץ מְזֶה, כִּי אֵין צָרִיכִין לְחַפֵּשׂ אַחֵר חֻמְרוֹת יִתְרוֹת, אֲפִילוּ בְּפֶסַח" (שיחות הר"ן, רלה).

ובכן, יש לי שאלה:

אחד שגר במושב, ויש לו בחצר ביתו מעין שנובע מים חיים זכים וטריים - אם הוא משתדל לשתות בפסח רק מהמעין ולא מהברו, האם נחשב לו הדבר לחומרא יתירה? האם הוא חייב, בתור ברסלב'ר, לשתות דווקא מהברו ולא להדר לשתות מהמעין?

בוודאי שלא!

אדרבא, ראוי לו לשמוח ולהודות לה' שנתן לו מתנה נפלאה כזאת, שהוא יכול להדר בהידור נפלא כל כך, ולשתות מים חיים ממעין שאין בו שום צל של חשש חמץ. אשרי לו!

הבעיה של "חומרות יתירות" היא רק באחד שלא גר ליד מעין, ומחמת השיגעון והמרה שחורה שלו הוא חושב שכל זמן שאין לו